

Фосфід цинку – загроза для фауни України

І. Ю. Парнікоза, В. Є. Борейко

Київський еколого-культурний центр (Київ); parnikoza@gmail.com

Незважаючи на відсутність офіційної реєстрації небезпечного родентициду невибіркової дії – фосфиду цинку – в Україні зареєстровано чотири препарати на його основі: «Роденфос», «Стрілець», «Фосфит» та «Щурин». Окрім того, нелегально реалізуються ще два препарати: «Суперкобра» та «Крисин». В умовах тотального збіднення фауни та її залежності від агроугідь (де ці пестициди застосовують для протравлення зерна) його використання становить загрозу представникам раритетної теріо- та орнітофауни. Їх застосування є однією з причин загасання степового фауністичного ядра.

Потенційними жертвами застосування фосфиду цинку є *Spermophilus citellus*, *S. odessanus*, *S. suslicus*, *Spalax leucodon*, *S. graecus*, *S. zemni*, *Sicista loriger*, *Cricetus cricetus*, *Cricetulus migratorius*, *Lagurus lagurus* та *Ellobius talpinus*. Але фосфід цинку має шкідливий вплив не тільки на гризунів. Страждають від цієї отрути зерноїдні, а також пролітні водоплавні птахи, в тому числі рідкісні «червонокнижні» види: *Burhinus oedicephalus*, *Numenius arquata*, *Glareola nordmanni*, *Otis tarda*, *O. tetrax*, *Grus grus* і *Anthropoides virgo*.

Особливо небезпечно застосування цієї отрути для двох глобально-загрожених видів птахів, що мігрують територією України: *Anser erythropus* та *Branta ruficollis*. Восени 2011 р. В. Костюшиним відзначено застосування цієї отрути на полях в Причорномор'ї, в умовах вже промерзлого ґрунту і наявності поблизу тисячного скупчення мігруючої *B. ruficollis*. Відомі випадки масової загибелі птахів. За даними М. Жмуда (1988), в 1986 р. в Черкаській обл. біля м. Умань від фосфиду цинку загинуло 15 *Grus grus*. За даними В. Беліка (2009), у березні 2002 р. у Чорнобаївському районі тієї області від отруєння фосфідом цинку загинуло 343 гуски. Як повідомили О. Листопад і С. Шапаренко (2009), у березні 2009 р. в Лозівському районі Харківської обл. від отруєння препаратом «Роденфос» загинуло 1358 диких гусей. Існує також можливість вторинного отруєння хижих птахів і ссавців при поїданні отруєних фосфідом цинку гризунів і птахів. У групу ризику потрапляє низка видів занесених до Червоної книги України. З-за міграції отруєних птахів, вторинне ураження хижих тварин може також відбуватися на території об'єктів природно-заповідного фонду. В умовах низької культури застосування даних пестицидів, вони також становлять реальну загрозу для домашніх тварин та людей.

Застосування фосфиду цинку як невибіркової отрути також суперечить низці законів та міжнародних зобов'язань України. Вищевказане викликає необхідність відміни державної реєстрації препаратів «Роденфос», «Стрілець», «Фосфит» та «Щурин» та боротьби з торгівлею цими препаратами.